

Suomen akuuttigeriatrian yhdistyksen kannanotto Covid-19-epidemiaan liittyen:

Ikäihmisten akuuttien sairauksien hoito on varmistettava, mutta hoito on ensisijaisesti järjestettävä kotiin suunnattujen palvelujen avulla ilman päivystys- tai sairaalakäyntiä

Vallitseva ja laajeneva koronavirusepidemia koskettaa monella tavalla iäkästä väestöä ja heitä hoitavia sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia: Kansallisella tasolla 70-vuotiaat ja sitä vanhemmat on määritetty riskiryhmäksi, jota erilaisin toimin pyritään suojelemaan. Toisaalta tiedetään, että sairautena covid-19 on erityisen huonoennusteinen vanhimmissa ikäryhmissä.

Epidemian aikana on kuitenkin muistettava, että iäkkäillä monisairailta ihmisillä esiintyy muita akuutteja sairauksia, pitkäaikaissairauksiin liittyviä ongelmia ja kaatumisvammoja yhtä lailla kuin aiemminkin. **Epidemian ja rajoitustoimien ei pidä johtaa siihen, että muut kiireellistä hoitoa vaativat sairaudet ja vammat jäävät hoitamatta.** Lisäksi on huomioitava, että heikentyneiden reservien vuoksi myös iäkkään potilaan hoidon viivästyminen on haitallista.

Päivystysten kuormituksen ja terveydenhuoltojärjestelmän kantokyvyn kannalta on kuitenkin ensiarvoisen tärkeää, että päivystykseen ja sairaalahoitoon turvaudutaan vain niissä tilanteissa, jotka eivät ole muuten ratkaistavissa. Tämä on tärkeää kaikkien sairaanhoitoa tarvitsevien kannalta, ikäluokasta riippumatta, mutta myös siksi, että terveydenhuollossa asiointiin liittyy tartuntariski niin koronaviruseräntöön kuin muihinkin infektiotautisiin. Iäkkäät potilaat ovat myös alttiita hoitoon liittyville komplikaatioille ja toimintakyvyn heikentymiselle hoidon aikana etenkin, kun epidemia-aikana resurssit kuntoutumista tukevaan hoitotyöhön voivat olla vähäiset.

Kotihoidossa ja pitkäaikaishoidossa (ympäri vuorokautinen palveluasuminen) terveydentilan muutoksiin on pyrittävä ensisijaisesti ottamaan kantaa ja tutkimukset järjestää hoitavan lääkärin toimesta ilman potilaan siirtämistä pois asuinpaikastaan. Suonensisäinen antibioottihoito ja nesteytys on monin paikoin mahdollista toteuttaa tukeutuen kotisairaalaan tai liikkuviin hoitotiimeihin, ja tavoiteltavaa on, että akuutin sairauden vuoksi kasvaneeseen avuntarpeeseen voitaisiin reagoida viiveettä lisäämällä kotihoidon käyntejä. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi ajanvaraustoimintaa supistettaessa vapautuvia resursseja onkin ohjattava kotiin suunnattuihin palveluihin: kotihoitoon, kotihoidon ja ympärivuorokautisen palveluasumisen lääkäri- ja konsultaatiotoimintaan, toimintakykyä tukeviin toimintoihin ja kotisairaaloihin.

Kun päivystykseen lähettäminen katsotaan perustelluksi esimerkiksi murtumaepäilyn, vaikeiden oireiden tai nopean terveydentilan ja toimintakyvyn heikentymisen vuoksi, **epidemiatilanteen aikana on entistä tärkeämpää, että päivystyksessä on käytettävissä riittävät tiedot**

hoitopäätösten tekoon. Näitä tietoja ovat tiedot asumismuodosta, liikunta- ja toimintakyvystä, avuntarpeesta päivittäistoiminnoissa, mahdollisesta muistisairaudesta ja hoidonrajoista sekä lääkityksestä. Päivystyksessä tehtyjen tutkimusten jälkeen on syytä arvioida tarkkaan, onko sairaalahoito tarpeen, vai onko tilanne ratkaistavissa tukeutuen edellä kuvattuihin palveluihin.

Ennen akuuttien sairauksien kehittymistä **on tärkeää huolehtia, että iäkkäillä ja pitkäaikaissairaille on asianmukaiset ennakoivat hoitosuunnitelmat mukaan lukien tarvittava kipu- ja kuumelääkitys sekä hoidonrajoitukset.** Sosiaali- ja terveysministeriön v. 2019 julkaistun suosituksen (Suositus palliatiivisen hoidon palveluiden tuottamisesta ja laadun parantamisesta Suomessa, STM 17.12.2019) mukaan **jokaisella tehostetun palveluasumisen asukkaalla ja säännöllisen kotihoidon pitkäaikaisasiakkaalla tulee olla yksilöllinen elämän loppuvaiheen ennakoiva hoitosuunnitelma, jossa hoidon tavoitteet on määritetty ja jonka päämäärä perustuu asiakkaan hoitotahtoon, hänen terveydentilaansa ja hänen lääketieteelliseen ennusteeseensa.** Samanaikaisesti on huolehdittava, että tehdyt suunnitelmat ja linjaukset ovat tiedossa paitsi potilaalla, myös läheisillä, hoitohenkilökunnalla ja kirjattuna potilastietojärjestelmän riskitietoihin.

Suomen akuuttigeriatrian yhdistys r.y. (Sagy) on moniammatillinen yhdistys, jonka tarkoituksena on vanhusten akuuttihoitoon laadun ja potilasturvallisuuden parantaminen, siihen liittyvän tiedon ja osaamisen sekä alan tutkimuksen kehittäminen.

Anni Karppila
yhdistyksen puheenjohtaja
anni.karppila@keusote.fi
040 640 2641

Esa Jämsen
yhdistyksen varapuheenjohtaja
esa.jamsen@tuni.fi
044 4858 383